

MINISTER
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Bogdan Zdrojewski

DOZd.JAD-070/16/12/2
DOZ/5052/12

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 8.08.12.
nr. 3771 podpis. *Borusewicz*

Warszawa, dnia 2 sierpnia 2012 r.

p. R. Ropik
SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 9.08.12.
nr. 6965 podpis. *[Signature]*

Szanowny Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

W odpowiedzi na oświadczenie Pana Jarosława Laseckiego Senatora RP (pismo BPS-043-15-574/12 z dnia 6 lipca 2012 r.) w sprawie prawidłowości tłumaczenia tekstu Karty Weneckiej, proszę o przyjęcie poniższego stanowiska.

W oświadczeniu Pana Senatora Jarosława Laseckiego złożonego na 15. Posiedzeniu Senatu RP w dniu 6 lipca 2012 roku, tłumaczenie tekstu Karty Weneckiej z wersji angielskiej na język polski jest wadliwe, w szczególności w odniesieniu do kwestii rekonstrukcji obiektów zabytkowych, zawartych m.in. w art. 9 Karty Weneckiej. Zdaniem Pana Senatora, właściwe tłumaczenie tekstu Karty Weneckiej powinno diametralnie zmienić pojmowanie problemów rekonstrukcji obiektów zabytkowych przez służby konserwatorskie.

Międzynarodowa karta konserwacji i restauracji zabytków i miejsc zabytkowych powszechnie nazywana „Kartą Wenecką” została uchwalona na II Międzynarodowym Kongresie Architektów i Techników Zabytków, który miał miejsce w Wenecji w 1964 roku. Przez kolejne prawie pół wieku Karta Wenecka była traktowana jako doktryna konserwatorska stanowiąca podstawę do większości działań konserwatorskich i restauratorskich prowadzonych przy obiektach zabytkowych. Godzi się przypomnieć w tym miejscu, że echa Karty Weneckiej znajdują się także w obecnie obowiązującej *ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, gdzie mówi się o konserwacji i restauracji obiektów zabytkowych.

Złożone przez Pana Senatora oświadczenie zawiera sformułowanie, które nie jest zgodne z omawianym tu dokumentem. Mianowicie, art. 9 (jak i kolejne art. 10–13) Karty Weneckiej traktuje o restauracji zabytków, nie zaś o rekonstrukcji, jak twierdzi Pan Senator. Rekonstrukcja obiektów zabytkowych może być bowiem jedynie elementem prac restauratorskich.

Przedłożone przez Pana Senatora Laseckiego tłumaczenie angielskiej wersji Karty Weneckiej pochodzącej ze strony ICOMOS (www.icomos.org) nieznacznie różni się od

tłumaczenia na język polski dostępnego np. na stronie Polskiego Komitetu ICOMOS. Generalnie różnice mają charakter stylistyczny, za wyjątkiem brzmienia pierwszego zdania art. 9: *Restauracja jest zabiegiem, który powinien zachować charakter wyjątkowy*. Tłumaczenie tego zdania z wersji angielskiej (*The process of restoration is a highly specialized operations.*) jest odmienne i brzmi następująco: *Proces restauracji jest wysoce wyspecjalizowanym zabiegiem*.

Nie można jednak uznać, jak twierdzi Pan Senator J. Lasecki, że właściwe tłumaczenie tego fragmentu Karty Weneckiej, winno diametralnie odmienić sposób patrzenia konserwatorów na problem restauracji zabytków, w szczególności zaś ich rekonstrukcji. Bowiem *wysoce wyspecjalizowany zabieg* musi w oczywisty sposób mieć także *charakter wyjątkowy*.

Nie można także zgodzić się z twierdzeniem Pana Senatora J. Laseckiego, jakoby Karta Wenecka została wadliwie przetłumaczona z języka angielskiego, bowiem polskie tłumaczenie było wykonane z oryginalnego, francuskiego tekstu Karty (dostępny na stronie ICOMOS). We francuskim tekście sporne zdanie brzmi następująco: *La restauration est une opération qui doit garder un caractère exceptionnel*. Co w tłumaczeniu na język polski brzmi jak przywołano już wcześniej: *Restauracja jest zabiegiem, który musi zachować charakter wyjątkowy*.

Pragnę zwrócić uwagę, że interesująca Pana Senatora kwestia rekonstrukcji obiektów zabytkowych, jest niezależnie od wersji językowej, sformułowana jednoznacznie: Musi (restauracja/rekonstrukcja) ustać tam, gdzie zaczyna się domysł, wszelkie nieodzowne prace uzupełniające muszą wywodzić się z kompozycji architektonicznej i nosić znamię współczesności. Ponadto takie prace muszą być poprzedzone i prowadzone równolegle z badaniami archeologicznymi i historycznymi zabytku. Z tych sformułowań Karty Weneckiej wynika jednoznacznie, że rekonstrukcja zabytku musi mieć charakter nieodzowny oraz udokumentowany. Innymi słowy rekonstrukcja nie jest zabiegiem niedopuszczalnym lecz stosowanym w ograniczonym i niezbędnym zakresie.

W związku z powyższymi wyjaśnieniami nie można zgodzić się z twierdzeniem Pana Senatora Jarosława Laseckiego o wadliwości tłumaczenia tekstu Karty Weneckiej. Nie ma więc podstaw do zapoznawania konserwatorów z „prawidłowym” tłumaczeniem, jak również do rozliczania konserwatorów zabytków z zakresu stosowania Karty Weneckiej. Pragnę bowiem przypomnieć, że Karta Wenecka jest dokumentem o charakterze doktrynalnym, zaś obowiązującym w Polsce prawem dotyczącym ochrony zabytków jest wspomniana wyżej ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
SEKRETARZ STANU
Piotr Żuchowski